

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно
Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 174 (6884)

НИӨЛИЙН

24

СУББОТО

1954 он

Сэв 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ЖЕНЕВСКЭ ЗУБЛӨӨН ТУХАЙ СОВЕТСКЭ ПРА-
ВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ (1-дэхн шоур).

Эб найрамдалай хүсэнуудэй ехэхэн илалта (1-дэхн шоур).

Нүхэр В. М. Молотов Женевэнь Москвада бусажэ эрбэ (1-дэхн шоур).

Н. Бадмаев, - Набиша мүнэр ехээр бэлдэ! (2-дохн шоур).

Б. Доржиев. - Нэмэлт тэжээл бэлдэхэнэ (2-дохн шоур).

В. Баторов. Эрхм хоншон Очирцу (2-дохн шоур).

А. Чуянов. — Хүдөө ажарын эрдэмэ үргэнээр дэлгэрүүдэ (2-дохн шоур).

Г. Сидорчук. — Үгдөө хүрөөгүй директор (3-дахн шоур).

И. Дамбиев. — Ангушт Батар (3-дахн шоур).

М. Марков. — Хитад оронхой арадай демократин хүгжэлтын нэгэ шата (3-дэхн шоуруудта).

Гадаадн хэрэгүүдэй министрүүдэй Женевскэ үзлөөн хүлээлээрэ дүүргэбэ (4-дэхн шоур).

Арадай Нолдын арбан жэлэй ойдо зориолалтан байрай засаган Варшава бөлөбө (4-дэхн шоур).

Женевскэ зүблөөн тухай Советскэ Правительствон МЭДҮҮЛГЭ

Корейскэ ба Индо-Хитадай асуудалуудыг хаража үзэхын тула, Берлинскэ зүблөөнэй шийдхэбэртэй зохицуулагдан, зарлагдан Гадаадн Хэрэгүүдэй Министруудэй Женевскэ зүблөөн июлинь 21-дэ дүүрээ.

Гурбан нара шахуу хүдэлмэрийнэй эсэстэ хэлсээнүүд баталгала, энэний үндэһөөр Вьетнамдын, Лаостохн, Камбоджодохи дайнай ябууга болуудалганын. Женевскэ зүблөөндэ хабаадагшадан баталан абайан Түгэхэлэй Деклараци дотор хэлэгдэнэй ёшоор, эдэ хэлсээнүүд Индо-Хитадай гурбан гүрэнэй бээ даанан байдал ба суверенитетыг, нэгэдэ болон территорияны бүрн бүхэлн байлгыг сахилгын үндэһөөр Вьетнамда, Лаосто ба Камбоджодо эб найрамдал хэргээн байгуулаха, бэхжүүлэхэ явдалтай холбоотой шухала зориолуудыг шийдэхэгэ зориулгала.

Индо-Хитадахи дайнай зогсоогодохой хамта, амгалан оршон байдалда экономическа ба культурна дэжлэтэ туйлаха арга боломжонууд Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын ардуудай үмэнэ нэгэдэнэ, тэрэнэ үлэ эб ороноудай ба Франциин хоорондо хани ёшоной харилсаа холбоо дэжлөөхэ үндэһэ хуури байгуулагдана.

Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын территория дээрэ гадаадн гүрэнүүдэй сэрэгэй базануудыг тогтоохо явдал хоримжолох тухай Женевскэ зүблөөнэй тогтоолнууд мүн сэрэгэй союзуудта орохогүйбшн, дайнай ябууга хэргээн тухай гү, али агрессивнэй политика бээгүйхэ зорилгоор ашаглагдахагүйбшн гэһэн этэ гүрэнүүдэй уялганууд тон шухала удхашанартай байха болоно.

1956 оной июлинь турша соо Вьетнамда сүлөөтэ хуугалта үнэрэгэхэ тухайда Женевскэ зүблөөнэй гарганан шийдхэбэртэй бүхн вьетнам арадай национальна интересүүдтэй, хүдэлмэрийнэй зохицуулалтан Вьетнамыг национальна талаарш нэгэдэхэ условн хангана. Демократическа гүрэнүүдэй ехэ оролдолог гаргананг ашаар, баталан абайан энэ тогтоол хатаа Зүүн-Урда Азида байгуулаар түсэбтэн хараалагданан агрессивнэй нэгэ ёшоной планаршүүдтэй нэгэн болгожо Урта Вьетнамыг ашаглаха бөсөмжотойгоор Вьетнамыг тусгаарлан халгана гэжэ эрмэлзлэгэ агрессивнэй хүсэнуудтэй буулганыг харуула.

Түгэхэлэй Деклараци дотор хэлэгдэнэй ёшоор, гол сүлөөг сахиха шухала гэгдэжэ зогсоован хэжэ зэргээр 1955 оной турша соо Камбоджодо ба Лаосто бүгэдэнитэн хуугалта үнэрэгэхэ тухай хэлсээн мүн ээ ехэхэн удхашанартай байна.

Франциин национальна интересүүдтэй зохицуулан, Индо-Хитадахи ардуудай интересүүдыг харада абажа ябууга хэжэ эрмэлзэлтын үндэһөөр француска правительствон баримталган боломжотой хараа бодолын шимэ шухала тогтоолнуудыг баталан абаха явдалаа хүндэжөө гэжэ тэмдэглэжэ.

Женевскэ баталагданан хэлсээнүүд дотор хэдэ хэдэн онго ажгалтануудтай бшн байлгыг наан, тус хэлсээнүүдтэй шухала удхашанарыг хэрэгсэлгүй байха болохогүй, юундэб гэхэдэ—дээрэ дуралданан ушар байдалууд, тэрэнэнтэн энэ зүблөөнэй хүдэлмэрийн амжалтагатайгаар түгэхэлэтэ наад ушаруула гэжэ США-гэй түлөөлэгшэдтэй нэгэдэнэ шалтагаалан тохолодон хэдэ хэдэн бэрхшээнуудыг зайсуулаха аргын Женевскэ зүблөөн дээрэ олодон явдал энэнтэн гэршлэнэ. США хатаа Индо-Хитада эб найрамдал хэргээн байгуулаха хэрэг хангалта зорилготой хамтын хүдэлмэрийг Франциитай, Англиитай, СССР-гэй, КНР-гэй ба бусад гүрэнүүдтэй сугтаа хүдэлмэрийг хэсөөгүй. Женевскэ хэлсээнүүд — эб найрамдалай хүсэнуудтэй шухала илалта, дай жүрөөдөгдэ хүсэнуудтэй ехээр булданан буруутгаланан гэршэ болоно. Гэхэтэй хамта, Женевскэ хэлсээнүүд Индо-Хитадахи ардуудай национально-сүлөөлэгшын тэмэснэ, энэндэ асарн ехэ баатарнаага гаргананшн бүх дэлхэй зүгөө мэдэрэн удхатэй.

Женевскэ зүблөөн эб найрамдал хүсэдэг ороноудай хоорондо хэлсэ баталагдан дүүрэгэ, энэнь — аашыг таланаа жүдэмжэ аргаа наа уласхоорондын хэлсээнүүдтэй ашагай үрэгтэй байха болохо байлган шэнэ гэршэ баримта, мүнөө үгдэ шийдхэгэгүй байхан уласхоорондын шухала асуудалуудыг шижэжэ гуримшуулаха арга боломжын бшн байлганай гэршэ баримта болоно.

Шухала асуудал шийдхэгэ—Индо-Хитада эб найрамдал хэргээн байгуулаха асуудалаар Женевскэ туйлагданан амжалтануудыг Советскэ Правительствон хайшаана. Энэ зорилгыг шийдхэгэ хатаа эрхэ сүлөө ба национальна бээ даалгыг аршалан хамгаалаха байгаа ардуудай интересүүдтэ, тэрэнэнтэн эб найрамдал хүсэдэг бүхн ардуудай интересүүдтэ харюусаха байна.

Индо-Хитадахи байдалыг эбэй гуримаар эсэслэн шийдхэгэ шухала зорилгын хажуугаар, Корейдэхи байдалыг эбэй гуримаар эсэслэн шийдхэгэ хойношуулахагүй шухала зорилго мүн ээ табида.

Корейдэхи даие зогсоох хэрэгтэ найн үүсхэл гарганан КНР-эй ба КНДР-эй правительствонуудтал адляар, Советскэ Правительство, корейскэ асуудал тухай амжалтатой шийдхэбэри гаргуулхын тула, өөрынгөө зүгөө Женевскэ зүблөөн дээрэ ехэ оролдолог гаргаа. Гэхэ зуура, зарим делегацинуудай зүгөө, гол түлэб США-гэй делегацин зүгөө наад ушаруулаана шалтагаалан, Женевскэ зүблөөн энэ асуудалаар зохио үрэ дүн туйлаха шадаагүй. Корейскэ асуудалыг Корейн национальна нэгэдэлэй аша туйлаа, Азида ба бүхн дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалтын аша туйлаа дары шийдхэгэ хэрэгтэ Советскэ Правительство тон шухала толоно.

Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхжүүлэгдэ, уласхоорондын түгшүрныг хулуурлагда, нийгэмнэгэ байгуулагдана дулдудангүй гүрэнүүдэй амгалан ёшоор зэргэ оршон байха явдал хангалтаа зориулгалан хэлсээнүүдыг хэжэ зэргээр шийдхэгдэжэ болохогүй бшн асалаата асуудалууд мүнөө уласхоорондын харилсаанда байхагүй гэжэ бодолог Советскэ Правительствон этнэгэлы Женевскэ зүблөөнэй үрэ дүнгүүдэ зүбтүүдтэй гэршлэлбэ.

Уласхоорондын асалаата проблемүүдыг шийдхэгэ хэрэгтэ агуу-сэх хитад арадай, тэрэнэй гүрэн—Хитадай Арадай Республикын шухала үүргэ дүүргэныг Женевскэ зүблөөн ба хүдэлмэрийн үрэ дүнгүүд харуулаа. Женевскэ зүблөөн дээрэ Хитадай Арадай Республикн дүүрэгэн үүргэн агууехэ гүрэн байгша тэрэнэй үлөөн ба уласхоорондын нэр хүдчин шэнэ гэршэ болоно. Гэхэтэй хамта, уласхоорондын шухала проблемүүдыг шийдхэгэ хэрэгтэ хабаадагшана Хитадай Арадай Республикнэ зайсуулаха гэдэг зарим гүрэнүүдтэй, нэн түрүүн США-гэй агрессивнэй бүлэгүүдтэй нэгэдэлүүд эб найрамдал бэхжүүлгын интесүүдтэ тон харша гэжэ Женевскэ зүблөөн үшөө дахин харуула.

Индо-Хитадахи даие зогсоохо ба эб найрамдал хэргээн байгуулаха асуудалаар Женевскэ баталагданан хэлсээнүүд уласхоорондын түгшүрныг хулуурлаха явдалта туйлаха, Азида гадна, мүн Европодыг хамгаатгай аад шийдхэгдэдүй уласхоорондын ондоо шухала асуудалуудыг, тубхын түрүүн—яаралтайгаар эсбэглэгэ болуулаха ба атомна эсбэг хоримжолох. Европодо коллективнэ аюулгүй байдала хангаха, германска проблемэ эб найрамдалай, демократическа үндэһэ хуури дээрэ шийдхэгэ гэхэ мэтин асуудалуудыг гуримшуулхын тула тон захистэй условн хангана гэжэ Советскэ Правительство толоно.

Эб найрамдалта политикая хэлбэршүүгүүгөөр бэлдүүлэн, этэ асуудалуудыг амжалтатгайгаар шийдхэгэ зорилгоор саанадаашыг эрдн шууд оролдолог гаргажа үргэлжэлхэдн, энэмнай уласхоорондын түгшүрныг хулуурлаха, эб найрамдал ба уласхоорондын хани холбоо бэхжүүлэхэ замда шухала алхам болохоно дамжаггүй гэжэ Советскэ Правительство мэдүүлэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ХҮСЭНҮҮДЭЙ ЕХЭХЭН ИЛАЛТА

(„Правды“ июлин 22-ой түрүү бэшэг)

Вьетнамай хойто ба урда хубинуудай хоорондо саг зуура тогтоолодон демаркационн хилэ усдхагдаха байна.

Вьетнамда бүгэдэнитэн хуугалта хэжэ тодорхой болзор тогтоон ушар политическэ угаа ехэ удхашанартай. СССР-эй, КНР-эй ба Вьетнамай Демократическа Республикн түлөөлэгшэй зүгөө удаан саг соо оролдолог гарган тэмэснэй ашаар энэ шийдхэбэртэй абайаншын элнэ. Вьетнамыг эсэслэн халгааха гэжэ оролдолог американска агрессивнэй бүлэгүүд ехээр буруу хүрөө.

Тэрэнэнтэн Лаосто ба Камбоджодо бүгэдэнитэн сүлөөтэ хуугалта хэжэ тухай шийдхэбэри гаргалда. Гол сүлөөг сахилгын үндэһөөр шухала гэгдэжэ зогсоован хэжэ, 1955 оной турша соо үнэрэгшлэхэ бүгэдэнитэн хуугалтануудта хабаадан, национальна нэгэдэл дотор тухайта хуури ээлхэ арга бүхн гражанинуудта олохоор хэмжээнүүдыг абахабшн гэжэ тэ ороноудай мүнөөнэй правительствон үлөөлэгшэ уялгалба.

Индо-Хитадахи ороноудай территорияг агрессивнэй зорилгонуудта ашаглаха явдал зайлуулаха шухала хэмжээнүүд тэ хэлсээнүүд дотор хараалагдана. Гадаадн сэрэгүүдыг, гадаадн сэрэгтэй хүнуудыг, тэрэнэнтэн алибаа эсбэгүүд болон сэрэгтэй хэрэгсэлүүдыг Вьетнам хуура оруулаха явдал хоримжолохо гэжэ Вьетнамадхи дайнай ябууга зогсоох тухай хэлсээнээр хараалагдана. Энэ хэлсээнэй хүсэндэ оронхо сагнаа хойто Вьетнамай территория дээрэ сэрэгтэй шэлэ базануудыг байгуулаха явдал хоримжологдон.

Элнэнтэ тухайтан талалжа үгтэнэ зононууд сэрэгтэй ямаршыг союзда орохогүйн хойнохо, дайнай ябууга хэрэгсэлүүдтэй хэлсэжэ ямаршыг хэлсээнүүдтэ хабаадахагүйн гэжэ Лаосой ба Камбоджын правительствонууд мэдүүлэ.

Гэхэтэй хамта, ООН-эй Уставай принципүүдтэ гү, али дайнай ябууга зогсоох тухай хэлсээнэй принципүүдтэ таарахагүй сэрэгтэй союзда хабаадаха уяла абайан, Камбоджын гү, али Лаосой территория дээрэ гадаадн гүрэнүүдтэй сэрэгтэй хүсэнуудтэ хэрэгтэй базануудыг эмхидхэхэ уяла абайан байгаа наан, ондоо гүрэнүүдтэй хэлсэжэ ямаршыг хэлсээнүүдтэ хабаадахагүйн гэжэ Лаосой ба Камбоджын правительствонууд мэдүүлэ.

Энэнтэй данарамдуулан Чжоу Эн-лай июлин 21-нэй мэдүүлгэ соогоно нигэжэ заалан байна: «Дайнай ябуулгын зогсооголлойн үүрлээр Индо-Хитадай гурбан гүрэн сэрэгтэй ямаршыг союзуудта хабаадахагүй, эдэнэй территория дээрэ гадаадн ямаршыг гүрэнэй сэрэгтэй базануудыг байгуулаха явдал тохолодуулагдахагүй гэгшын биднэр анхаралдаа абаналбшн».

Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын урда хубине агрессивнэй пакта оруулаха, демократическа лагерин ороноудта сэрэгтэй шийдүүлэгдэн сэрэгтэй базануудыг эдэнэй территория дээрэ байгуулаха гэжэ навааналдаг американска агрессивнэй бүлэгүүдтэй түсбүүдэ гэдэ гурбан гүрэнэй уялганууд буга заада соёбо.

Индо-Хитада эб найрамдал хэргээн байгуулаха условн сахилгыг хани хараха явдалаар туйлагданан хэлсээнэй удхашанарыг мүн ээ онго тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Дайнай ябуулга зогсоох тухай хэлсэжэ дүүргэлтын түлөө харюусалга хоёр талада даалгадана. Энэ дүүргэлтыг адалан хараха, хинаха хэрэг Индици, Польско Арадай Республикн ба Канадын түлөөлэгшлөө тогтоолодон уласхоорондын комисс хангаха байна. Тимэ болохоноор, Индо-Хитада эб найрамдал хэргээн байгуулаха условн сахилгыг хани хараха явдал бэлдүүлэгдэ демократическа лагерин ороноудай түлөөлэгшын хабаадагданан наад хэжэ гэгэн американска дипломатин нэгэдэлүүд буруу хүрешо.

Женевскэ баталагданан үсэгэлдэ хэлсээнүүдтэй дайнай үшөө нэгэ

тулалтын усдхагдаган Азини гэрээдүдта шухала удхашанартай. Гэхэтэй хамта тус хэлсээнүүд уласхоорондын хани холбоо хүгжөөхэ, эб найрамдал бэхжүүлэхэ хэрэгтэ туйлагданан шэнэ ехэ алхам болоно. Энэ хэлсээнүүдыг баталан явдалаа — эб найрамдал хүсэдэг бүхн лагерин илалта мүн. Эдэ хэлсээнүүд амгалан гайбан ажаруухыг хүсэдэг бүхн хүрэгтэнэй арга хүсэлдэн харюусана. Тимэл ушаран, дэлхэй бүхн ардууд Женевскэ туйлагданан амжалтын мүнөөтэр үнэрэгшлөөн хайшаана.

Индо-Хитадай ба Франциин ардууд энэ амжалта тухай мэдээсэлыг онго ехэ дэбжэлтэйгээр утгаба. Эб найрамдал хүсэдэг эл ардууд туйлаа зоригын хэлсээнүүдтэй үгдэ угаа ехэ үлөө хэлэн байха юм. Зүблөөнэй үсгэ тохолодон бэрхшээнуудыг зайсуулаха хэрэгтэ Вьетнамай Демократическа Республикн ба Франциин делегацинуудтэй хэни оруулалта тухайтан мартаха болохогүй. Хэлсээнүүдыг хэжэ үгдэ хайнаар ойлгоосохо явдал туйлаха арга хангалан ушар, хоёр талааа оролдолог гарганан явдал шухала удхашанартай байгаа. Хоёр талада хүнтэйгэй байха эб найрамдал хэргээн байгуулаха мүнөө этэ ороноудай хоорондо шэнэ, үнэрөөрөө хани ёшоной харилсаануудыг тогтоохо шухала үндэһэ хуури хангана.

Индо-Хитада эб найрамдал хэргээн байгуулаха хатаа мүн байн бүхн дэлхэй дээрхи уласхоорондын харилсаануудыг гуримшуулхын түлөө тэмэснэй хүгжэлтын шэнэ шата болоно. Амгалан байдалта дэратай ардуудай энэ илалтан дэлхэй хоёрд хэнтэй дайнай хойто тэ эб найрамдал бэхжүүлэгдэ зориулга, эб найрамдал хүсэдэг лагерин гарганан хүсэлэгшүүдтэй тааршагүй нигта холбоотой байна.

СССР-эй, Хитадан Арадай Республикн ба Корейскэ Арадай Демократическа Республикн оролдолог гаргананг ашаар Корейдэхи дайн зогсооголдо, хэлсээнүүдыг хэжэ зэргээр уласхоорондын үлэмжэ бэрхэтэй проблемүүдыг шийдхээнг үрэгтэй эхин үзэгдэ. Энэ асуудалаар хэлсээн хэгдэжэ, бусад шухала проблемүүдыг шийдхээн туйла агууехэ гүрэнүүдтэй түлөөлэгшлэй зүблөө зарлаха зам нэгэжэ. Берлин дэ болонон СССР-эй, США-гэй, Англин ба Франциин зүблөөн уласхоорондын хэдэ хэдэн асуудалуудыг элрүүлэхэ явдалта туйла хүргөө, Женевскэ уласхоорондын шэнэ зүблөө зарлаха зам нэгэжэ. Нүүдэй жэлүүдтэ анха гурүүшынхэ бүхн агууехэ гүрэнүүдтэй: Франциин, Великобританин, Америкн Холбоого Штадуудай, Хитадай Арадай Республикн ба Советскэ Союзын түлөөлэгшэд энэ зүблөөнлэ хабаадан.

Мүнөө Индо-Хитада асуудалаар хэлсээнэй баталагданан ушар уласхоорондын ондоо проблемүүдыг шийдхэгэ зам нэгэжэ. Жөнөөлхэдэ, Корейдэхи байдал эбэй ёшоор гуримшуулагдаха үшөө дүүргэдэдүдтэй байлаар, юундэб гэхэдэ — КНДР-тэ сэрэгтэй агрессивнэй хабааданан ороноудай түлөөлэгшэд энэ хэрэг шийдхэгэныг Женевскэ наатуулаа, тубхын гүрүн США-гэй делегаци энэндэ наад ушаруулаа. Гэхэ зуура, корейскэ асуудалай шийдхэгдэггүй байлган олонитэ хүн зон дураа гутана, тус асуудал шийдхэгэ шухала тоолодог гүрэнүүд талалдан хэлсээнүүдэ нэгэжэ арга мур бэдэжэ үргэлжлэхэ нэн гэнэ. Тинхэ нитэрэ мүнөө Индо-Хитада эб найрамдал хэргээн байгуулагдаа, тон ехэ арсалаатай асуудалуудаар хэлсээнэй туйлагдажа болохо байлгыг элн тодоор харуулаад байхатан, үргэн олонитэн энэ шууд эрхлэнүүдыг хэрэгсэлгүй орхижо болохогүй.

Ан ба Европодохн уласхоорондын ондоошын шухала проблемүүдтэй шийдхэгээрэ хүлээнэ. Американскэ дипломатин ябуулгаг уришата «хүйтэн даие» зогсоох, бүхн ардуудай хоорондо хани харилсаа хэргээн байгуулаха шухала гэжэ бүхн

дэлхэй үргэн арад зон эрдн шууд эршнэ. Бусад бүхн ороноудтэй өөртөө дура хүсэл бэлдхаха гэгэн США-гэй зохиолхы бүлэгүүдтэй нэгэдэлгн буруу хүрэлэншн, мүнөө бүтээлдэ элн болонхой. «Хүсөөр бололгыгтоо» манхаруудтанан политика ябуулаха гэжэ үсгэ оролдолог байдал, США-гэй бүрмүшэн мухардалтаа орохо ба таларан гансаардаха байлганшын бүгэдэлэ элн болоно.

Нүүгэ талалан, Женевскэ зүблөөнэй туйлаан амжалта хатаа бага ба ехэ—бүхн ардуудай эрхэ сүлөөг, бээ даанан байлгыг хүндэжлэгшын үндэһөөр эб найрамдал бэхжүүлгын түлөө, уласхоорондын хани холбоо бэхжүүлгын түлөө ехэ шууд тэмэснэй демократическа лагерин ороноудтэй нэгэ мүндын улам бэхжэлгэдэ гүнаана. СССР-эй нэрэ хүнтэн мүнөө бүхн дэлхэй дээрэ хэжэ хэзээлэйхнээ ехэ болоно, СССР-эй эб найрамдалай туг баринга мүн гэжэ хамаг ардууд харлада. Уласхоорондын шухала проблемүүдыг шийдхэгдэ Хитадай Арадай Республикн хабааданан угаа шухала удхашанартайн мүнөө хэжэ хэзээлэйхнээ элн болохогүй.

Женевскэ зүблөөнлөө харахадн, уласхоорондын проблемүүдыг шийдхэгдэ Хитадай хабаадаха замдан зарим гүрэнүүдтэй агрессивнэй бүлэгүүдтэй зориуга табидаг хаалта боолтонууд бодото ажабайдалаар буга сонхитон зайсуулагдажа байна. Уласхоорондын оронхо соо агууехэ гүрэнүүдтэй зэрэгтэ зохио хуури элэгдэлгшн хитад аралта наад ушаруулаха гэдэг американска дипломатин нэгэдэлгшн бүлэгүүдтэй буруу хүрэлэншн мүнөө бүгэдэлэ элн болоно.

Хитад орон ООН-дохн хуунига хууриа элэхэ ёшотой гэжэ ардууд эрлэтэ табиана. США-гэй эзэмдэлэн Тайвань арал дээрэ эзлэгшнэ Чин Кай-шинь бүлэг этгэгдүүдтэй матернальна холбоотой американска зарим мохоо молхн политикануудтэй хэдэ эсрэгүүсэбшнэ, Хитад орон тэрэ харьяата хууриа элэхэ байха. Тинхэгүй наан, Усгаваар даалгаданан зорилгонуудаа ООН дүүргэжэ шадахагүйн.

Тини зохио условин хангалтан байбал, шухалада болохо гүрэнүүдтэй хоорондо хэлсээнүүдыг хэ наа, ардуудай интересүүдтэ, бүгэдэнитэн эб найрамдал хангалтын интересүүдтэ харюусаха үрэ дүнгүүдыг үгжэ шалаха байлгыг Женевскэ зүблөөн элрхэгдэн харуулаа. Гэхэ зуура, мүнөө сагай уласхоорондын байдалай талаар шийдхэгдэггүй үлэнтэн, арсалаата асуудалуудыг гуримшуулаха замдан бэрхшээлүүдтэй зайсуулагдана гэжэ баталганаа—буруу болохо нэн. Эб найрамдалай дайсад Женевскэ буруу хүрэлбшн, баталан абайан энэ шийдхэбэртэй уласхоорондын оронхо байдалта нүүлөөхэ түлөөгэ хуулааруулын тула хүсэлэгэ гаргажа байна. Жшнэнь, Зүүн-Урда Азида агрессивнэй блок эмхидхэгэ зорилгоор американска дипломатин хүсэлэгэ гаргажа байлгыг хараад, дуугай үнэрхын аргагүй.

Тинын тула, эб найрамдал хүсэдэг бүхн ханшар ехэ нэрэмжлэн байха, дай үгхэгшлэдэй аашануудыг адалан хараха, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал бэхжүүлэхэ гэгэн хэлбэршүүгэй зорилгоо даи жүрөөлэгшлэгтэ эсрэгүү хандуулан табиха ёшотой.

Женевскэ зүблөөнэй шухала үрэ дүнгүүдыг туйлагданан мүнөө советскэ хүнүүд эб найрамдал хүсэдэг бүхн хүн түрэлтэнэй хамтадаа хани байсажа байна. Энэ гэдэ үрэ дүнгүүдыг ехэтэ хайшаана. Советскэ Союзын, Хитадай Арадай Республикн ба бүхн демократическа лагерин эб найрамдалта гадаадн сэхэ шууд политикын илалтыг гэдэ үрэ дүнгүүд дотор ханган, хатуу нашта тэмэжэ хэжэ өөрыншнэ национальна бээ нааха байдал туйлаан Индо-Хитадай сүлөөтэ дэратай ардуудта амарнаха хүргэнэ. Эдэнэр болбол американска империализмүүдтэй хороо аашануудта эсрэгүүсэн тогтоон эб найрамдалта харилсаануудан улам хүгжөөхэ ба бэхжүүлэхын Индо-Хитадай Франциин ардуудта хүсэнэ.

Нүхэр В. М. Молотов Женевэнь Москвада бусажэ эрбэ

СССР-эй Министруудэй Соведэй Гадаадн Хэрэгүүдэй Министр В. М. Министруудэй Женевскэ зүблөөнэй Женевэнь Москвада бусажэ эрбэ, Түрүүлэгшын Нэгэдэлн Орлогшо ба Молотов гадаадн хэрэгүүдэй министрүүдтэй Женевскэ зүблөөнэй июлинь 22-то (ТАСС).

КОМСОМОЛЦУУД БА ЗАЛУУШУУЛ!

Үбнэ хурялгада олоороо, эдэбхитэйгээр хабаадаг

Набшаһа мүшэр ехээр бэлдэе!

Урдаһ манай эндэ малдаа эдэбуулхэе модоной набша мүшэр суглуулханда үбнэндэ мшил нэмэлтэ тэжээл болгон бэлдэхэдэг байгаа. Харин энэ жэлдэ үбнэ ногооной ургасын муу байһан ушарһаа набшаһата тэжээл бэлдэхэдгээ гол шухала анхаралаа хандуулаха хэрэгтэй болобо. Манай колхозой комсомолцууд болон залуушуул ВЛКСМ-эй ЦК-гэй уряагаар шийтгэнгээ малда үбнэ тэжээл элбэг сэхээр бэлдэхэдгээ эдэбхитэйгээр хабаадаха гэжэ шийдэе. Тингээд үбнэндэ орохын урда тээ колхозингууд болбол нотогай интеллигенттэй хамта ехээн хэмжээнэй набшаһата тэжээл бэлдэхэе. Энэ хүдэлмэри мүшөө үргэлжэлөөр. Сомоной хүдэлмэригээр болон албахагшад 14-14 центнер, колхозингууд 40-40 центнер набшаһата тэжээл бэлдэхэе итаалгабартай байһанаа, мүшөө олонхиш даалгабарла дүүргэе.

Техникуудта, дууда би дээдэ хургуулинуудта хуралсажа байһанаа зунай амарлгада ерэнэн хурялгада болон студентнэр набшаһата тэжээл бэлдэхэдгээ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Наяхан колхозой комсомольско организацшын үүсхэлээр воскресник үнгэргэлдээ, тээ

рэндэ зунай амарлгада нотогай сэрэнэн 15 хурялгада болон студентнэр хабаадалсана. Улан-Удын бурят гунда хургуулин хурялгада Владимир Дашнев, Софья Шыбикина, Ольга Балмаева, Дулма-Цырен Батуева, Кяхтын педучилищын студент Очир Ринчино болон бусад тэрэ үдэр хүн бүхэнэй нэгэ центнер набша мүшэр хухалаа, Гадна, тэлдээр колхозингууд болон механизаторнуудай гунда культури-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулхаданай маанда ехээн туһаламжа үзүүлнэ. Мүшөө хурялгада болон студентнэрнээ бүрдлээн бригада коншерт бэлдэхэе байна. Тэднээр үбнэ хурялгын бригаданууд болон звононуудаар ябажа наада харуулаха, агитационно хүдэлмэри ябуулаха юм.

Мүшөө үбнэ хурялгын халуун хүдэлмэри эхилэе. Энэ зундаа шийтгэнгээ малда үбнэ тэжээл элбэг сэхээр бэлдэхэын түлөө манай комсомолцууд болон залуушуул хүсэ шадлааа гамнангүй ажаллахаар аоригжонхой.

Н. Балмаев, Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комсомольско эхин организацшын секретарь.

Кабанскын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз интеллигент адуу малда хүсэд хурхал үбнэ тэжээл байн шанартайгаар бэлдэхэын түлөө тэмсэжэ байна. Мүшөө эндэ 800 гектар үбнэ сабаһаа. Морин сенокосилкын машинист Анатолий Соколовников үдэр 3.5 гектар сабаһаа нормотой аад, 5 гектар хүрэтэр сабаһаа.

Залуушуулай эдэбхине дэмжэхэ

«1954 ондо колхозууд ба совхозуудта үбнэ тэжээл бэлдэхэдгээ комсомольско организацшинуудай хабаадалсалга тухай» ВЛКСМ-эй ЦК-гэй тогтоолыс Бичурын аймагай «Коммунизм» колхозой тарнаажал хойрдохи бригадын комсомолцууд болон залуушуул тоң ехээр найшаажа угтаһан байна. Тингээд тэднээр набшаһата тэжээл бэлдэхэе комсомольско-залуушуулай бригада эмхидхэн байгаа.

Тээд энэ бригадада колхозой правлени анхаралаа хандуулаагүй, комсомолцууд ба залуушуулай үүсхэлыс найшаан дэмжээгүй байһанын тоң гэмшэлтэй юм. Залуу-

шуул эдэе хоолоор мууса хангадаад байгааһаа, хүнэй балай өөдэ абажа үгөөгүйһе наа, зоригоо мохоогүй. Тэднээр хэлдээн хонгогой туршада 400 гаран центнер набшаһата тэжээл колхоздоо бэлдэжэ, ВЛКСМ-эй айкомой дамжуулгын вымпелдэ хүртэбэ. Тинхэдэ бригадын гэгшүүд Б. Намлаков, Ц. Хаммаев, Н. Цырендоникова гэгшэд эрхимээр ажаллаһанынгуа түлөө комсомолой айкомой «Матгалай хуудһануудыс» абаа.

Наяхан энэ бригадынхид суглаа хэжэ, набшаһата тэжээл бэлдэхэдгээ дээрнээр сэхэ үбнэндэ гараха гэжэ шийдэбэ. Тэднээр хүдэлдэ багтааһаар байжа, илангаяа намар

үнхатай, шугы бургаһатай газарнуудыс сабаһаа, тармаха юм. Энэ бригадын гэгшүүд булгадаа шахуу хурялгада. Тэднээр намар хургуулидаа орохо болотороо нелдондойнхилоо адылар үбнэ сабаһаа, тармажа, бухаллаад, сомоод ябаха гэжэ шийдэе. Үнгэрлэн жэлдэ энэ бригада амыараа хүдэлдэ. 30 гаран хүри үбнэ бэлдэхэе нэн.

Энэ жэлдэ билдээр нелдондойнхилоо бүри найшаар ажаллаха би, алханыс үбнэ гээлтэ хоролтодо оруулаһагүйн түлөө тэмсэхэ би. — гэжэ бригадын бригадир комсомолец Б. Жалсанов хэлэнэ.

Д. Улытусев.

Республикын аймагуудта үбнэ хурялгын ба набшаһата тэжээл бэлдэхэдгын ябаса тухай 1954 оной июлин 20-ной мэдээн

АЙМАГУУД	Сабаһагдаһан хээрн сабаһан (гектараар)		Бэлдэхэдгын набшаһата тэжээл (тонноор)	
	Түсөб	Дүүргэлтэ	Түсөб	Дүүргэлтэ
Тарбагатайн	7500	3606	49,3	3000
Б.-Куларын	10000	2005	20,0	1700
Кабанскын	12000	2200	18,3	1500
Прибайкальска	8000	1428	17,9	1000
Бауитнын	7500	875	11,7	—
Түнхэнэй	24000	2176	9,1	4000
Баргажанай	24500	1361	5,6	4200
Бичурын	23500	1106	4,7	4500
Закаменай	28000	1182	4,2	3100
Яруунын	46000	1748	3,0	5500
Иволгын	17000	598	3,5	3900
Курумканай	26000	853	3,3	5600
Кяхтын	16500	444	2,7	5000
Мухаршбээрэй	28000	711	2,5	7000
Кударын	15000	238	1,6	5000
Зелын	24000	374	1,6	8000
Хэжэнгын	45500	572	1,3	7700
Сэлэнгын	35500	373	1,1	10000
Хорин	32000	140	0,4	8800
Завитрайн	23000	—	—	4500
Торинь	14500	—	—	4800

Нэмэлтэ тэмсэл бэлдэхэдгэ

Урда урда жэлнүүдэйхид эрходоо энэ жэлдэ үбнэ хурялгада яһала найшаар бэлдэхэдгэн Закаменай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой гэгшүүд Мэлэ-Бортны сомоной элдэб организацшинууд болон хургуулин хүдэлмэригээр, албахагшадтай хамтадаа үбнэ хурялгын урда тээ хэдэ дахин воскресниктэ гаража, ехээн хэмжээнэй набша мүшэр суглуулаа. Тус бүрдөө 20—20 үнэс даажа байдаг наа-лишад Дулма Цыренова Галсан Будаева хоёр ажалайнгаа хоорондуур набшаһата тэжээл бэлдэхэдгээ,

даалгабаряа 125—130 процент дүүргэнэ.

Эндэхид долоон жэлэй хургуулин директорэй уялыс дүүргэжэ байһан багша Николай Антонович Чимитов воскресниктэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, хургуулингаа багшанарыс, хүдэлмэришэдэ, хурялгалыс набшаһата тэжээл бэлдэхэдгээ гаргана.

Набшаһата тэжээл бэлдэхэдгээ ябажа байһан колхозингуудай, мүн бусад хүдэлмэришэдэй дунда шийтгын малда тэжээлэй байн база байгуулгын ямар ехэ удханаартай байһан тухай ойгууламжын хү-

дэлмэри ябуулагдана. Агитаторнууд —участково зоотехник нүхэр Попов, сомоной Советэй түрүүлэгшэ нүхэр Зиндусов гэгшэд хэдэн дахин хөөрөлдөөнүүдэ үнгэргөө, газетинүүдэе уншаа.

Мүшөө колхоз 300 гаран центнер набшаһата тэжээл, хэдэн зуун центнер үбнэ бэлдэхэдгээ байна.

Гэхэ зуура, энэ колхоздо, дүгхэн байдаг Баян голтой централиэ электростанци ба цүүрнэй шактын котлетинүүд тэрэнисе шөфтэ абанхай аад, нэгтэнисе воскресниктэ гаража, колхоздо туһалаагүй.

Б. Доржиев.

ЭРХИМ ХОНИЦОН ОЧИРЦУ

Очирцу Чагдуровна Санжиева 20 тухай найһатай залуухан басыган юм. Имэе залууһе наа, Очирцу Кяхтын аймагай Усть-Кираний сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойнгоо хонин ажал дээрэ наймаалхн жэлэ хүтэлмэришнэ. Залуу хонинш Санжиева жэл бүри ажалдаа амжалтануудыс туйлажа, колхоз ба аймаг соогоо түрүү хониншодой нэгэн гэжэ үншнэй тоологдодог болонхой. Очирцу Санжиева отарыс даажа, Сүхэ мүнрэнэй эрьсэдэ, Бунхан арал гэжэ газарта ажаллана. Энэнь үүжам үргэн талатай, хонин үсхэбэрнэгээ таарамжатай газар юм. Сүхэ мүнрэнэй эрьсээр элдэб янзын үбнэ ногоон, набша намаата нөөгүүд элбэг.

—Би арбан хоёр найһатайгаа жытэе сугтаа гээн түрүүшынхөө хонин ажалда хүдэлмэрижэ эхилэе нэм,—гэжэ Очирцу хөөрөлдөг.—Түрүүшын жэлнүүдтэ хурьдашан байгаа. Саашадаа харууһалда дүй дүршэл абахадаа хониншоор ажалладаг болоо нэм. Мүшөө Бунхан аралай отарада ахалагша хониншоор томилогдонхой. Хониндой ба хурьгадаймнай үбэлэй байрланууд уужамаар, дулаанаар байнданхай, найн вентилиацнтай. Хониндай зундаа ходо бэлшээрндэ ябадаг. Тивмэлнээ бэлшээрнэй найшаар мэдэхэ, тэрэнисе зүбөөр хэрэглэхэ шухала. Билдээр кабар, арселтын һүүл багаар хониндо хурьгадайн сугтан бэлшээрндэ гаргадаг би. Зарим хониншод «хурьгадай» эхэнүүдтээ «ябан» гээд, тэднээ анхаралаа ехээр хандуулдаггүй. Энэ хадаа тон буруу. Юуб тэ-

бэл, хурьгад хүйтэн газарта хөбгээд үбнэлгээ болохо гү, али зариманшын эдэлгэнгүй ябажа магад юм. Мүшөө хониндыс бэлшэхэдгээ таарамжатай зунай үс байна. Тивмэлнээ зунай бэлшээрнэ шадабаритай найшаар хэрэглэжэ, хониндойнгоо хүсэ шадлыс найжааруулаха ёһотой. Хониндойнгоо бэлшээрнэ 5—6 хүйн болгон хубаажа, ээлжэ-лүүлэн хэрэглэхэдгээ найн юм. Юундэб гэхэдэ, нэгэ участка дээрэ бэлшээрнээр байтарнай нүгөөдэ участкаудай ногоон найжардаг гэжээ. Хабартаа хониндо Бунхан калдын ташалангаар, зундаа Бунхан аралай, Сүхэ мүнрэнэй эрьсээр бэлшээрнэбди. Зунай сагта гол горхойной заханда шингтэй нэрюун байдаг тула нимэ газарта хонин бэлшэхэдэ зохиод юм. Мүшөө үсээ хониндай сүүдхэдэ 15—17 час бэлшэнэ, үдэртөө 2—3 дахин Сүхэ мүнрэнээ убална. Хониндоо мүшөө үсэд үглөөгүүр паранай гарахаһаа урид бэлшэхэдгээ гарганабди, үдэрэй шанга халуунай эхилхэдэ Бунханай ой модоной һүүдэрээр тиирүүлнэбди. Байрадань үдэшэ орой бусаанабди. Илгэжэ хабарай, зунай, намарай бэлшээрнэ дээрэ хониндоо найшаар ба зүбөөр бэлшээрнэбди, хониншод бүхэн муу бэшэ амжалта туйлаха байна. Сентябрь барда манай хониндой амидын шэгшүүр 48—56 килограмм, хурьгадай 14—16 килограмм болодог байна.

Бэлшээрнэгээ гадна, мүн үбэлжэлтэ, түл абалга гэжэ шухала хүдэлмэринүүд бид. Малай үбэлжэлтэе муугаар үнгэргэбэл, кабар, зунай ба намарай бэлшээрндэ хо-

нондо таргалууһан ябадал хиндэ наалаха байна бишуу. Имэе ушарай болохогүйн тула эгээн түрүүн үбэлжэлтэдэ найшаар, эзэн ёһоор бэлдэхэ шухала. Намар эртүүр үбэлжэлтэе байрыс бэлдэхэдгээ, хониндоо хүсэд хурхал тэжээл бэлдэхэ, газарагаа зөөжэ асарха хэрэгтэй. Хурьгадаймгаа байрада дабхар ралануудыс хэхэ, ехэ ба бага түлүүдэй байрлаха таһагуудыс хэхэ, байрлануудыс эсбэр, дулаан ба гэрэлтэй байлгана ёһотой. Үбэлэй сагта хониндоо үдэрэй графикай ёһоор эдэлдэг ба уналдаг байнабди. Үбнэ тэжээлнэг гадна, хониндо дабан, концентрат үгтэнэ. Мүшөө хониндоо кошарно-базова шэнэ методээр харууһалдаг болообди. Үнгэрлэнэ үбэлжэлтэ ба түл абалгыс манай отарынхид найшаар үнгэргөө. Бүхэ хониндоо нэгэһе газраггүйгөөр зунай бэлшээрндэ гаргаабди.

Нооо хайшалгалыс саг соонь дүүргэбди. Манай хонин баран нотогай үүлээрэй юм. Бүхэ 320 толгой эхэ хониндай Кяхтын МТС-эй электрын агрегадаар богонихон саг соо хайшалагдаа. Дунда эрэггээр бүхэ хүрэг хониндойнгоо хонин бүриһөө 2,5 килограмм найн шанартай нооо хайшалжа, колхозойнгоо складта тушаагаабди. Би өөрөө дааж абаһан 100 эхэ хониндойнгоо хонин бүриһөө дунда эрэггээр 3—3,2 килограмм нооо хайшалжа, түсэбөө үдүүлэн дүүргэбэ. Хэрбээ үнгэрлэнэ жэлдэ 2,8 килограмм нооо хайшалаа наа, мүшөө 1,6 килограммаар ехыс хайшалба. Хониндойннай ноононой утань 5—6 санти-

метр болоо. Хайшалгатай нооо зүбөөр хадгалжа, мүн муухай болонгүй хайшалаха шухала. Бидэ энэндэ ехэ анхарал хандуулаха, бороогой нөбтэрхэгүй, туегаар уужам, эсбэр сарай барууһан байтабди. Зарим хониншод ноононой хэр эрэггээр, амараар уржажа ябалыс ажаладаггүй, тээд ажаглаха ёһотой байгаа. Юуб гэбэл, хабартаа эртүүр халуунай болоо наань, хонин ноонодо гээдэг, элдэб модо һөөр шүргэжэ, ноонодо унагаадаг байна. Хониндой ноонодо элдэб бог үбнэн, үрлэйн, бороогононууд аһадаг, тэрэнисе нооноһе бусандуулажа, урхадань наалта хэдэг юм.

Хониндыс зүбөөр, үнэн сэдхэлнээ оролдон харууһалда тоо толгойн түргэн олошордог. Би зурган жэлэй туршада 820 хурьга абажа, колхоздоо бүрин бүтэнээр түлжүүлжэ үгөөб. Мүшөө жэлдэ даан 100 эхэ хонинһоо 128 хурьга абажа, бараниһе найшаар түлжүүлжэ, зунай бэлшээрндэ гаргааб.

Билдээр туйлаһан амжалтаараа наанагаа амарангүйбди. Манай отарада үшөөл ехэ дутуу дунданууд бид. Мүшөө хониндойнгоо үүлээрэ найжаруулаха гэжээ билдэнэй түрүүшын зорилго болоод байна. Искусствениа үржүүлгыс бүри үргэнөөр хэрэглэхэ, ашаг ехэтэй хониндыс үсхэбэрнэхэ ёһотойбди. Манай отарынхид алтайска үүлээрэй хусануудыс, шэнэ найн үүлээрэй эхэ хониндыс худалдан абаха гэһэн дуралхал колхозойнгоо правленид ба партиорганизацшнда оруулаад байнабди. Манай дуралхал найшаагаа. Юуб гэхэдэ, найн үүлээрэй хониндыс үсхэбэрнэхэ арга боломжо манай колхоздо бид.

В. БАТОВ.

Хүдөө ажахын эрдэмые үргэнөөр дэлгэрүүлэе

Хүдөө ажахын науки туйлалтанууд ба түрүү дүй дүршэлыс үргэнөөр пропагандалаха, тэдэнисе үйлдбэрндэ нөбтэрүүлэхэ зорилго КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленум советскэ интеллигентшын түрүү отрядудай нэгэн болохо политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлэхэ Бүхэсоюзна обществын үмэнэ табиһан байна.

Тус обществын Кяхтын отделеһи хүдөө ажахын пропагандыс найжаруулгада анхаралаа ехээр табиша. Манай отделеһин хүдэлмэриндэ зуу гаран багшанар, врачууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон хүдөөгэй бусад интеллигенттэр эдэбхитэйгээр хабаадалсана. 1954 оной түрүүшын хахад соо 70 гаран хүн обществын гэгшүүд болгон абтаа.

Мүшөө, саг үргэлжэ хүдэлмэригээ долоон лектори эмхидхэгдээ, тэднэй хоёрын городто, хоёрын МТС-үүдтэ, гурбаншын колхозуудта хүдэлмэригээ. Гадна, томодходон колхоз бүхэлдэ, гуталай фабрикийн улаан булангай дэргэдэ лекторинүүд эмхидхэгдэхэ юм.

МТС-үүдтэ обществын гэгшүүднээ тухай лекторскэ бүлгүүд эмхидхэгдээ. Тэдэ бүлгүүдэй хүтэлбэрнэгшэд обществын таһагай правлени дээрэ баталагдаһан байна. Тус бүлгүүдэй гэгшүүд колхозуудай бригаданууд, фермэнууд, тракторна бригаданууд болон гүүргэнүүд дэргүүр лекцинуудыс уншаа, хүдөө ажахын асуудалнуудаар хөөрөлдөө үнгэргэнэ. Обществын гэгшүүд энэ жэлэй нэгдэхид хахадта бүхэ дээрэ 150 лекци хүдөө ажахын тэмцүүдээр уншаа. Эдэ лекцинуудыс хэдэн мянган хүн шагнаһан байна.

Обществын олохон гэгшүүд лекцинуудыс саг үргэлжэ уншаа. Нограшница МТС-эй директор нүхэр Зайцев, тус МТС-эй партиорганизацшын секретарь нүхэр Сибидаев гэгшэд «Тракторна наркын ажалай бүтээсэ тухай» лекцинуудыс уншаа. Материалына урмашуулын принципныс колхозуудта сахна тухай ба бусад темнүүдээр лекцинууд уншагдана. Хизаар ороноо шэнжэлхэ музейн хүдэлмэригээ, обществын гэгшүүн нүхэр Холкина «Овош болон харгабыһе квадратно-гнездовой аргаар тарилга тухай» лекцин тоо һонирхолтойгоор, ойлоготойгоор уншаа. Мүн энэ темээр овош тарыншын бригадануудай бригадирнуудай хабаадалгайгаар квадратно-гнездовой аргаар тарилгыс поли дээрэ болотоор харуулажа байжа Нограшница МТС-эй агроном нүхэр Кулинова лекцин-консультайн хэйэн байна. «Туһалнуудыс эхэлэнь наагажа түлжүүлхэ арга», «Малажагыс мнуринска наука заабаруур үсхэбэрнэхэ» гэһэн лекцинуудыс Кяхтын МТС-эй главна зоотехник нүхэр Дамбаев уншадаг. Тэршэлэн нүхэд Гасков, Жарков, Нимаев, Курашников, Багадаев болон бусад хүдөө ажахын асуудалнуудаар олоо лекцинуудыс уншаа.

КПСС-эй ЦК-гэй июньскэ Пленумэй тогтоолыс хүдөөгэй ажалшадта ойлуулгын тулада обществын гэгшүүд лекцинуудыс уншаа, үсөөн зонгой үүртэ болон отарануудта хөөрөлдөөнүүдэ үнгэргэнэ. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй семинар нааяр үнгэргэгдэхэнь. Тус семинар дээрэ «Партина ЦК-гэй июньскэ Пленумэй дүшүүд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй зорилгоуд», «Хүдөө ажахын эрдэм дэлгэрүүлхын талаар лекцинуудыс бэлдэхэ тухай» асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ, мүн лекцинопропагандаистска хүдэлмэришнөө дүй дүршэл тухай обществын гэгшүүд хөөрөлдэхэ байна.

Гэхэтэй хамта, манай хүдэлмэрид дутагдалнууд олоон. Манай отделеһи хүдөө ажахын научно-популярна кинофильмнуудыс, хүдөө ажахын түрүү арга методуудыс пропагандалдаа һулаар хэрэглэнэ. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд булдаа лекци уншалдага эдэбхитэйгээр хабаадалсангүй.

Эдэ дутагдалнуудаа дары сагаа усадхын түлөө хэмжээнүүдэ абажа байнабди.

А. Чунов, Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Обществын Кяхтын отделеһин хариусалгата секретарь.

Томодходоһон шэнэ колхоз

Наяхан Мухаршбээрэй аймагай «Үнэн» ба Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай гэгшүүдэй хамтын суглаан болохо, тэднээр артелинууд нэгдэхэн томодхохо гэжэ шийдэнэ байна. Тингэжэ энэ хоёр артель шилжэ, аймаг соогоо томо колхоз болобо. Артелин правленин түрүүлэгшээр Б. Д. Мижитов һуунгадаа. Мүн правленин гэгшүүдээр 9 хүн һуунгадан байна. Шэнэ артельд Н. А. Булганшай нэрэ ологдадо. Колхозингууд артелингээ Устав баталан абаа.

Д. Гомбожанов.

Үгэдөө хүрөөгүй директор

(Редакцида ерэнэн бэшэг)

Мрам Ханмович Цитроной наймаа байгаа, «намайн» эгээл гээгээр леспромхоздоо, эгээл хүшэр дунд таварта зальгээгтэй, би тэрээр үүрэгшүүрэй зэргэд гаргахад нь «Забайкалесс» комбинатай наймаа үндэр Афанасенкода хэлэвчээ ждд үнэрбэ.

Тийн үндэр Цитроной комбинатай наймаагаар худалдмал байгараа Байкал леспромхозой директороор томилогдоо бэлэй. Энэ тушаалаа дааж абахыгаа урда, нүхэр Цитроной сэлжмөө хэрэгтэй, леспромхозоо түрүү зэргэд гаргахад бэлэй гэдэн бодолтойгоор трактор, автомашинны шухала шухаа занасной частнуудыг бүх леспромхозуудад адил тэгшээр эльгээнгүй байкалесс леспромхозод наймаа абуулжархбоо нэн ха.

Нэгжэ «шурэн» арга мэхэнүүрэй захиалаа Абрам Ханмович леспромхозой директорой уялгын бэлдүлжэ оронон юм. Тэрэ гэдэн хара, сар үнгэрөө. Модо бэлдүлжэ түсэб харааа харада дүрэгдэнгүй, «Забайкалесс» комбинатад тэр үдэр бүхэндэ телефон хонхдожо, туйламжа багаар дүрэгдэн гэдэн гомодол муулар барууд дургаа, түрүүшүүлэй зэргэдэ ороно дүтээгдөөн гэжэ байжа наймаагаар байба. Тийнээр байтар 1953 он дүрэгжэ, леспромхозой худалдмалын дүн гаргахад модо бэлдүлжэ түсэб оройдлоо 60 процент дүрэгжэжэ, гүрэндэ 25 мянган кубометр модон дутуу үгтээн байба. Ийм байдалтай тохболоод байхад, Абрам Ханмович «шурэн» аргаяа 1956, тэрэн дээрэ нэмэн, үшөө 661 кубометр модон бэлдүлжэжэ, 1957 гэдэнээр худал мэдэжэ зөхбөжэ, түсэбөө «дүрэгжэн» болобо.

Абрам Ханмовичын столойнгоо саана луугаад хэдэн мянган кубометр модо «бэлдүлжэ»-н, «предприниматель» түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргахгүй. Январин түсэб баһал дүрэгдээгүй. Тийнхэдэн 718 кубометр модо баһа худалаар нэмэн байгаа.

Эдэ бүхы аашанууд «Забайкалесс» комбинатай хүтэлбэрлэгшэдтэ энэ үдэл мэдэгдэбэгүй. Нүхэр Афанасенко А. Цитроной баясхалан хүргэжэ, тэрэннэ социалистическэ мурьсоондэ шалгарһанай түлөө зичаагоор шагнаха гэдэн захиралта үгтээн байна.

Комбинатай аппаратай хүтэлбэрлэгшэдэй нимэ худал хуурмаг аашануудыг мэдэнгүйгөөр бүри найшаан дэмжэжэ байхадан, Абрам Ханмович бүришье зоргоороо аашалжа ороо. Худалаар шовдоодо оруулагдан модондой тоо ехэ. Бодото дээрэ бэлдүлжэжэн модон үгы. Эндэ ямар «арга» хэжэб гэдэн наһал бодол директорые зооноо. Удашыгуй аргаш олодо: гэдүлжэ болон ой соохи бусад сабаданауудыг галдлагла 300 мянга гаран түхэрнэй хэрэгшүүлэй модон гаргахадан гэдэн хуурмаг акт табигдана.

Байкалесс леспромхоз бодото дээрэ түрүүшүүлэй зэргэдэ гаража шадаагүй. Модо бэлдүлжэ, шэрээ түсэбүүд ходоодо дүрэгдэнгүй. Директор нүхэр Цитроной модондой хүтэлбэрлэгшэ зүбөөр эмхидхэжэ шадаггүйгөөр, дээрэ дурсагдагша хуули буса аашануудыг гаргажа байна. Бүгдэй үдэл нүхэр Цитроной харахыг хэрэгшүүр «Забайкалесс» комбинатай хүтэлбэрлэгшэдтэ мэдэгдэбэнь, таараха хэмжээ абтанагүй, харин үнөөхи директорнай өөрийнөө хэрэгшэ үргэлжлүүлээр.

Г. Сидорчук.

Улан-Удэ станцин паровозо денөгэй нодхэмчонэ захибарлалтын цехын слесарь комсомолец Леонид Сулиця түмэрэмшадэй Бүхэсоюзна Удэрэй хүндэдэй социалистическэ мурьсоондэ оролсоод, халатаангаа далгабарн үдэр бүри 180 процент дүрэгтэб гэжэ уялга абаад, тэрэнэ 200 процент дүрэгтэб.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Сулиця паровоз захибарлалтын хүтэлбэр хэжэ байна. А. Мангасай фото.

БАБУШКИН ГОРОДТО

97 МЯНГАН ВАГОНОЧАС АЛМАБА

Мысовая урлагий коллектив түмэр замтай хүдэлмэринэ найжаруула, арадай ажарын хэрэгшүүлэй эд товар шэрэлтэе түргэдүхэ гэдэн нарти, правительствын шиндэбэриг дүрэгхэн тула горьтойхон анхарал оролдогто гаргана.

Эбтэй наймаа хүдэлмэриндэ тус коллектив бага бэш амжалта туйлаһан байна. Жэ-шэрээхэдэ, үнгэрэн 5 нарын тушада 2619 поезд түргэн методээр абуулһанай ашаар 97 мянган вагончас алмалта хээ. Ашаа тээхэ хахад жөлэйнгээ далгабарн энэ нарын эхээр 136,8 процент, ашаа буулгаха түсэбөө 120,5 процент дүрэгтэб.

Урлагий коллектив түмэрэмшадэй Бүхэсоюзна Удэрэе ажалай эрхим бэлдүлжээр угтахын тула хүдэлмэрингөө эршье улам шангадан ажалажа байна.

«Байкал» гэжэ олоборилгын артелин оёдоллой цехын коллективэй дунда түрүүшүүлэй тоо харааһаа харада олошоруу. Цехын олохон мастерууд жэлэйнгээ далгабарни эрхим шанартай продукци үйлдэбэрлэжэ, энэ нарын эхээр дүрэгтэб.

Артелин оёдолшой дундаһаа мастерууд Бабинцева, Хусунова гэгшэд үдэрэйнгөө далгабарн 140—200 процент хүрэтэр дүрэгтэб.

ХАХАД ЖЭЛЭЙНГЭЭ ДААЛГАБАРН РИДШАЛАН ДҮҮРГЭЭ

Мысовая станцин бригадануудта түмэрэмшадэй Бүхэсоюзна Удэрэй хүндэдэй социалистическэ мурьсоон үргэнээр дэлгэрнэ. Мурьсоондэ оролсоһон бригадануудай ажалай наймаа амжалтануудыг туйлаһанай ашаар тус урлаг хэргы захибарлалта хахад жэлэйнгээ түсэб 200 гаран процент дүрэгтэб.

М. Бердникова.

Хадын бэлшээрндэ

Амтатай ба үдэн ногоотой бэлшээрндэ адуу малаа таргалуулһан тула Түхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхоз жэл бүри зунай сагта малаа хадын бэлшээрндэ гаргадаг. Май нарын һүүл багаар, саһанай хайлаад, хад уулын ташалһанай ургы эсэгээр бүрхөөгдэжэ байхад колхозой олон хүрэг малнууд колын, хадын бэлшээрндэ абуулаһаа нэн. Зунай сагта хадын бэлшээрндэ мал бэлшээрндэ ехэ таарамжадай, юундэб гэхэдэ, хад уулын бэлшээрн үргэн ба элбэг ногоотой, һонно боргооһонгүй, һэрюухэн байдаг юм. Тиймэхээ малнууд намартаа бэлшээрндэ тарганууд боложо бусадга байна.

Малаа бүрин бүтэнөөр, тобир тарганаар харууһанай машад ажалай нэмэлтэ түлбэрндэ мяха абадаг. Жэ-шэрээ, үнгэрэн жэлдэ малаа тобир тарганаар харууһанайнгаа түлөө колхозой эрхим адуулагһан Доржо Жериев арба гаран центнер мяха нэмэлтэ түлбэрндэ абһан байна. «Энэ жэлдэ малаа бүри наймаа харууһанай» гэжэ нүхэр Жериев хөөрэнэ.

Мүнөө зун хадын бэлшээрндэ колхозой табан гүүртэ адуун, цолон гүүртэ эбэртэ бодо мал бэлшээрндэ байна.

В. Алсыев.

Ангууша Базар

Буугайнгаа сэмгыс ялайтарын аршаад, баруун ханадаа үлгээ гэжэ байтар, газар нохойн хон-хон хусаха дуулдаба. «Энэ орой хэн эрхэ гэшэе үлгээ», — гээд ханага луухадан, уданшыгуй Базарай залуу нүхэр Доржи орожо эрэнэ.

— Зай, һайн гүдэн? Хайша зорихоо бэлдхэжэ байнаба? — гээд Доржи нураһа.

— Угы даа, юун холо зорихоминиб, Үндэр дабаанай үбэрэй жалгы үзөөд эрхэ наһалтайб — гэжэ Базар Гармасвич хэлбэ.

— Тэндэшин лаб байха, үнгэрэн үбэл тэрэ жалгаар шононууд ехэ лэ байрашаа нэн. Гүлгэтэй шононше байжа магад, — гэжэ Доржи хэлбэ, — би Химнэ голны үсэгжэ, буулганай байра бэлдхэмэ — гэбэ.

Базар Гармасвич Гармасв, Доржи Дашевич Дашнев Сэлэнгийн аймагай суута ангуушад юм. Нэгэн шонын ангуушан, нүгөөдэй булга хэрмэнэй ангуушан гэхэдэ-шье болохо. Базар Гармасвич хүн боложо, хүлөө шоройдоһоншо хойшо буу мурьсөө үргэлжэ, боро гүрөөжэ, үнэгэ, шонно агнажа ябаа юм. Доржи Дашевич эдир залуу үстэнэй нэгэн. Булга, хэрмэ барихадаа шадамар бэрхэ хадан энэ нүхэрэ «хуушан» ангуушадайшье тоодо оруулжа боломоор.

Ангууша Базар «Акбар» нохойгоо дахуулаад, үрэн толооор Үндэр дабаанай үбэр тээшэ зорибо.

Булмагуурай жэргэдэ боро сагаан талы үнгэрөөд, хонхор жалгын хойто долодо амарха гэжэ һууба. Үдэр, харуул болохон үшөөл үдэй шэнги. «Эгээл нимэдэ үлэгшэн шонно гүлгэжэнгөө байдаг нүхэн тээшэ гүлбэг-гүлбэг гэжэ гуйбалзан ябагша нэн. Мүнөө үлгөөгүүр уулзалтадга һайб», — гэжэ мэтээр Базар цосоогоо бодоно.

«Акбар» нохойн хоёр шэхэ дэрбылгэдэ, юумэнэй үнэр абһандал хошоороо хүдэлгэнэ. «Байза, юундэ аабшн» — гээд Базар ханага зуура нохойгоо байжа ядахадан бүри дэрхоор шэртэн хараһа.

Юуншэ харагдахгүйдэн урмаа хухаранги луухадан нохойн даб гэжэ һууриһаа хүрэнэ. Базар буугаа түргэн бэлэн болгоод, «ханаһаадал гаража эрхэнэ гэшэ ааб» — гэдэндэ гэтэнэ. Жалгын өбөөр ургаһан жэгдэ тэгшхэн хуһан модонуудай наһна намаань һэрюухэн бэлшээрндэ шаршагана. Тэрэ хуһануудай дундуур нэгэ шара зүлгэтай амтан бүртэгэнэн бүмбэрнэ. Нохойн байжа ядажа һууриһаа болобошье, юумэнэй бүртэлэхэдэ марьян хэбтэһэнэ. Базар буугайнгаа хараас хаража ядан, «хайшаа гээд лэ тухааб» — гэдэн наһалтай гэтэнэ. Наймаа ажлаһан хараад гээшэ хэдэн тэрэ бүртэгэнэн юумэншын шононше бэшэ, шара набагар зулмагар үнэгэн байшаба.

—Эй, зольбо, энэгүүр юундэ тэ-нэгэ ябаа гэшэб, — гэжэ Базар сухалдангаар буугаа газарта табига, — «Акбар», наһааа — гэжэ дуудба. Нохойн хоёр шэхэ хумиллганад дуратай дуратуй, эзэн тэшээр ошоно. Тэрэ үнгэн томоотой яназар тогтон байжа, тэдэннэ хара хараһаар тонтогор добын саагуур далаа орошоно. Хэрбээ, намар үнэгэнэй сезоной саг байгаа һаа, Базар хаб соонь «няс» гүлгэжэ нэн. Тийгээд аг-

нуурин журамай ёһоор ан гүрөөнше сар бэлзортонь бариха шухала байһанин ангууша Базар наһан соогоо наринаар сахиха ябадаг. «Халтар шаргал үһэтэй болоходошн харуужаб» — гээд, Базар үлбэ.

II. Үдхэн харахы ой модотой жалгын ганга өөдэ үсгэжэ ябагараа, «Акбар» хоёр шэхэ дахиад лэ дэрбылгэжэ, урагшаа шуумайна. Бүтүү хара шэрэнги руу нохойн шурган ороод, уданшыгуй аргагүй сухалтай аахи-уухи гэдэн юумэ гэдэргэ бусажа ербэ. «Зай арылаан эйдэл байгаа ёһотой» — гээд, Базар Гармасвич буугаа бэлэн болгоно. «Акбар» нэгэ урагшаа зүлгэжэ, нэгэ эзэн тэшээр дүтэлжэ ехэ лэ абиртуу гүйнэ.

Шэрэнги модондой шэлбүүлэн дундуур хэлээ гаргаһан хүхэ боро шонно харагдаба. Базар бэлэн байһан туладаа заашье удаан бологүй буудажархба.

Шүдөө прэзильгаад, улаан хэлээ унжуулаһан, үлэгшэн шонын унашоод хэбтэхэднэ, Базар байртай омог яназар «энэ гүлгэтэй шонно байха ёһотой» гэжэ бодоод анхаран хараашалта.

Ангууша хүнэй аза талаан ямаршье дайралдажа болохо юм. Үн-гэрэн жэлэй нэгтэ үлгөөгүүр Гармасв Дашнев хоёр эндэнэ шонын гурбан гүлгэе барья нэн. Тийгээд мүнөө, табан үдэр соо таһан бэлдэжэ байхадна Базар Гармасвич заашье сухарагуй. «Хэрбээ, гүлгэ-диль амчдангаар орхбо хаданн хэдэй олон хонг ямаадыг хорохо тээшэб» гэжэ ханахадна, Базар малам тээсэмгитээр бэлдэрлэ байгаа.

Табалхан үдэрэйнгөө һүүлээр тэрэ үлэгшэн шонын үүр энээ оложо, тэндэнэ томохон болоһон гурбан гүлгэе барихадаа, «одоошье наһанһаа хүсэндэн оруулбаб», — гэжэ Базар ханага амарһан яназтайгаар «Акбар» нохойгоо эльбэн-эльбэн байгаа нэн.

Үдэһын боро хараһаар Үндэр дабаанай үбэрөө олоотой, омогтой бусажа ябахадан болдор солтоо боорини хорхойгоор бүмбэгэр сагаан хонг ямаад бэлнэжэ ябаба.

«Колхозойн малнууд олон дээрэ олон боложо байт», — гэдэн оюун эсэхэдэй охбор халжа, урихан шодөөрөө дун сагаан хонг, хургадыг хаража, хөөршөөн ябаа бэлэй.

Үндэр дабаанай үбэрэй жалгада үнэ хоолохо хойно шонын энгэн байдаг байгаа. Тийгээд Селендумын суута ангуушад Базар Гармасв, Д. Дашнев гэгшэд хоёр жэл удаа удаагуур холо агнажа, гүрнхэ шононуудай гүлгэмтэ ходожа шадла. Мүнөө жэл хабарай хүхэ ногоонш һүүлээр ангууша Гармасв 14 шонно ба шонын гүлгэдэй арба тушажа. «Ангуушадай сооһаа» 3000 түхэрнэй шайша хүртэб.

Сэлэнгийн аймагай Калининэй нэрэмжэтэ колхозой малшад Базар Гармасвай амжалтыг баясхалантайгаар утгана. Тэрэнше зүб! Тус колхозыг тойрожо байһан хад уулын хаяа хорхойлоо хоёр зуугаад шонно ба шонын гүлгэдэ 25 жэл соо бариха, шилдэг олон адууна, малнуудыг абарһан байна.

Ц. Дамбев.

Уһан зам дээрэ 20 жэл

Мүнөө Сэлэнгэ мурьсөөр парохолдо үсөөдөн, уруулаһан үдэр бүригуй абажа байна. Тэдэннэ элдэв аюулгүйгөөр абуулаха хэрэгшэй. Тиймэхээ уһан зам харуулаһаад сар үргэлжэ уһанай гүлгэе шалгажа, гүйхэн болоһон шарынь гүлгэжүүлгэдэ, һуундэ фонариуудыг носоожо, парохолдо хэргы замсын заажа үдэжэ байна.

Сэлэнгын техникческэ участкай пародохи район энэ мурьснэй адалаа хиллээд Хёлын адал хүрэтэр юм. Тус участка дээрэ арадай ажалда хэрэгтэй ашаан, мүн пасаа-ларууд эхээр шэрэгдэнэ.

Тус участкай начальник нүхэр Москалёв энэ жэлэй навиғаннэ һайн бэлдхэлтэйгээр угтаа, Участкайнгаа баксингуудай хүдэлмэринэ зүбөөр эмхидхэжэ, парохолдоудыг аюулгүйгөөр абуула. Баксингуудын хоорондоо мурьсэ.

Нүхэр Москалёв уһан зам дээрэ 20 жэл хүдэлмэрилжэ, эхээр дүй дүрлэлтэй болохтой. Уһан замда олон жэл удаагуур хүдэлмэрилһэнгөө түлөө «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэжэ медалаар шагнагдаһан байна.

Д. Балданов.

Даалгабаря 120 процент дүүргэнэ

Зүүн Сибирин түмэр замтай Мысовая станцин хилэмэнэй завсодой хүдэлмэриндэ болохо байгаа түмэрэмшадэй Бүхэсоюзна Удэрэе ажалай амжалтаар угтах гэжэ шилдэг, ажалтайнгаа бүтээснэ эрдэ бэлнүүлжэ байна. Мүн продукци шанар тэршэлэн найжарна. Завод шонь нарынгаа үйлдэбэрлин далгабарни 114 процент дүүргэ. Хилэмэ барихадан дүршэл эхэ-

гдэй болоһон нүхэр Буторина эрхим амжалта туйлажа, заводой коллективэй дунда дэлгэрэн социалистическэ мурьсоондэ түрүүлнэ. Тэрэ халаан соогоо ашагтай наймаар хүдэлмэрилжэ, даалгабаряа ходоодо 120 процент хүрэтэр дүүргэжэ, гансал һайн ба эрхим шанартай продукци гаргана.

Б. Михайлова.

Хитад орондохы арадай демократиин хүгжэлтын шэнэ шата

Хитадай Арадай Республиккада арадай түлөөлгөндэй городской болон хүдэлгэй сугтаануудта һунжаа һунсалта боложо дүүргэ. Тэрэндэ бүхы һунгалтадай 86 шахуу пролетарь элчин байһан байна. Һунгалтын үр дүндүүд арадай демократиин бэхлэгшнэ, арад олон бэлэнчэсэг үнэр ёһо мэдэрэй үлгээ ехэ боложо байһанинэ элч дотор тэршэлэн. Арадай түлөөлгөндэй провинциалыа сугтаануудыг болон республиккадаа конституци баһан абаха арадай түлөөлгөндэй Бүхэхитадай сугтаануудыг арадын тулада урлов байа-ахадан хай.

Конституциин проект зөхбөхын тулаи зориута байгуулагдажа тэрэ-дэй энэ хүдэлмэринэ даалгаһан шар халта үнхөөрөө бүгдээрэрадай хэрэ болһон юм. Хоёр наһалаа дүүрэг соо ажалтаһан энэ комсомолец хүдэлмэриндэ элдэвнэ захир-лаһан органуудай найма мянга гаран сугтаанууд, демократиескэ шаруудай, общественнэй организа-цинуудай, элбэгтэ хүсүнүүдэй түлөөлгөндэй эршэмтэйгээр хабаандал-гэднэ.

Шонин 14-дэ арадай Центральна диниестивенно совет болбол ко-лектив табигданан Конституциин проекты нэгэн дугаар баталан абад, тэрэннэ дундаһаа гэдэн ашаар үнөө. Зүгөөр, бэлдхэлэй хүдэлмэрин энэгээр яланы дүүрэг-үдэй байна мүн. Тэд өөрэй мүнөө тэрэ хүдэлмэрин илангага үргэн эх далайстай боложо байна. Конституциин проектыг найжаруулаха гэжэ зориулагдан дуралдануу-

дэс усад зоной оруулын тулада тэрэннэ хүн зоной дунда үргэнөөр тарахынь засагай шотагай бүхы органуудыг правительство урлагһан байгаа.

Нэгжэ үнхөөрөө демократиескэ ёһоор зохбодгожо байһан Хитадай Арадай Демократиескэ гүрэнэй үндэһэн хуули хадан Хитадай түххэ демок дотор анха түрүүшын конституци болохо байна. 1931 ондо гоминдановска албан хойрогуудай зөхбөхын «сар зуурын конституци» гэдэгшье томо томо капиталистуудай, помещикуудэй, банкируудай диктатуре хуулиһанай ябалтаһан ондоо юумэ байгаагүй юм. Арадай ревонциин болбол тадавын империалистуудай элбэгтэ хүсэндэ түшэгшлэн Чан Кай-шин антиперионалыа фашистескэ ёһо гүрнныг унгаажэ, тэрэнэй түрэ засагай нэбтэ үмхирэн митаристеска, албан хойрог болон жандриска ашарады үй бута сохбод, арадай демократиескэ засаг тогтоһон байгаа. Тус оронны сүүлэлгөнэй һүүлээр реакционно ёһо гүрнмэй экономическэ үндэһэн һуурин болонго газар элдүүрини феодализм болон хахад феодализм системэ үгы хэйдэ нэн. Мүн тэрэннэ галдаһан капиталистай нигта барисаатай байжа Хитадыс тонохо, дээрмэдэхэ хэрэгтэ тэрэндэ туһаладаг байһан буржуаз-но-компродохо ээр-хэлгыг наһаһан байха юм.

Илан мандаһан арадай засаг халса ороноо нэгдүүлгэн, националь-на оборонны бэхлүүлгэн, революционно хэлбэршүүлгэй ёһо гүрм тогтоһон Хитада ажаһуудаг бү-

хы национальностнуудыг нэгдэмэл бүтэ болгожо хамтаруулаа.

Хитадай Арадай Республиккин тогтоһонхо хойно үнгэрэн түрүүшын гурбан жэл соо тэнтэхэ экономико хүсэд дүүрэнээр нэгэн бодходоһон, тийхэдэ үйлдэбэрлин олохон һалбаринуудай талаар урдан хэзэшье үзгэдөггүй тиймэ үндэр цөөл хэмжээндэ хүрэн байгаа. Хитадай Арадай Республикка ороноо индустриализация үндэһэн һуурин тохдохо зорилготой байһан түрүүшын табан жэлэй түсэб 1953 ондо бэлдүлжэ эхлээ нэн. Хитада арадай демократиескэ хүгжөөлгөн шэнэ шатада дамжан орохын тулада шухала хэрэгтэй хамга бүхы нүхээлүүд байгуулагдаба.

Энэ шэнэ үс соо гүрэнэй засагай органуудта бүгдэлгэннэ һунгалта хэлгэжэ үнгэрэн, конституци бата-лан абаһаар бэлсэхэл хэлгэн бай-ла юм. 1949 оной арадай политическэ консультативна советэй гарган Юрэнхы программын заабарни үндэһэн һуурин болһон конституциин проект хада арадай революциин түүхэтэ наалтануудыг, мүн политическэ болон ажарын байгуу-лалтын талаар мүнөө хитад арадай туйлаад байһан плантануудыг баг-дихахана гэднэ, саһалаа хүг-жалтын замыг заажа үгэнэ, социализм байгуулаха бэлдхэл хэжэ үдэл — энэ шэлжэн оролтын үгтэ ороноһоо үмэнэ табигтанай гол зорилгонуудыг элрэхэлэн харуулна. «Энэ конституци хадаа, — гэжэ «Женьминьжабао» гэжэ газетэ бэл-шэнэ, — манай орон дотор социали-стическэ общество байгуулахын тү-

дөө тэмсэхэ конституци мүн болоно. Энэ конституци болбо манай арад зоной үндэһэн интересүүдыг болон гол наһал хүсэлтэ хуулин формо-той болгожо бэлдэ шилгэнэнэ.

«Хитадай Арадай Республика гээшэ, — гэжэ конституциин проектын нэгдэхэ статья хэлэнэ, — худалмэ-ришэн ангини хүтэжэ байдаг, худалмэришэд тарлаһадай холбоо барисаа дээрһэнэ үндэһэлэн арадай демократиин гүрэн мүн».

Энэ холбоо барисаа саһалада бэхлүүкүлгэ хадаа смужлэгын си-стемес байр байгараа үгы хэжэ, социалистическэ общество байгуулаха гэжэ конституциин проект соо бэл-шгэдэн үгөөдэ зорилгыг амжалта-тайгаар бэлдүлжэ туйлай шухала нүхээл болохо юм.

Мүнөө үдэл Хитад орондо үйлдэ-бэрлин эзмэг хэрэгсэл элдэхэ яба-далда гүрэнэй формо бин байһын хажуугаар кооперативна үмэ, мүн тэршэлэн үмсын ажалтанай зөөри, капиталистуудай үмэ гэжэ бин байба. Гүрэнэй социалистическэ сек-тор болбол социалистическэ ёһоний шэнэдхэн байгуулаһа хэһын тула да национальна экономикын хүтэл-бэрлэг хүсэлтэнь, материална үндэһэн һуурин мүн болоно. Эгээ нимхэнэ «экономикын гүрэнэй сек-торыг гол түлээ булюу хээр хү-жөөжэ ябадалы гүрэн хангаха юм гэжэ конституциин проект соо зааг-дана. Хитад орон дотор хүдөө ажа-лыг, кустарна промишленостинэ, мүн энгэй капиталистическэ про-мишленостинэ социалистическэ ёһоор шэнэхэн байгуулаха түсэбэй ёһоор шата дамжан ябаха заршам-тайгаар хэйдэнэ. Үнэрэгнэ оной эсэгтэ бүхы тарьяанай айнуудай 43 процентин үйлдэбэрлин элдэвнэ кооперативна нэгдэлүүдтэ орон-хой байгаа нэн. Тийгээд энэ жэлдэ тиймэ нэгдэлүүдтэ ороһон айл-

нуудай тоонь 50 процент болонхой.

«Конституциин проект хадаа, — гэжэ «Женьминьжабао» гэжэ газетэ бэлшэнэ, — үмсын тарьяанай ай-нуудыг һайндурнай үндэһэн һуури дээрэ кооператива орохоор урма-шуулжа байха, мүн тэдэнэй газар элдэхэ, үйлдэбэрлин элбэг болон бусад зөөри элдэхэ эрхы гүрэнэй аршаан хамгаалжа байха юм гэжэ заана; мүн баһа гүрэн болбо капи-талистуудай үйлдэбэрлин элбэг хэрэгшүүлүүдыг болон бусад зөөринэ хуулин ёһоор аршаан хамгаалжа-тай хамта үмсын капиталистическэ промишленостинэ болон худалаа наймаанай гүрэнэй капитализмын зам дээрэ шэлжэн оруулаха ябадалы үргэдхэн урмашуулжа, һүү-дээр тэдэннэ нигтэ арадай социалистическэ экономикын формо-той болгохо гээшэ.

Конституциин проект соо нэгжэ бэлшгэдэнэй: «Ажал хэжэ гээшэ ажад хэжэ шалаха бүхы граждани-нуудай нэрэ түрэн хэрэг мүн». Хита-дад арадай творческэ ажалтай элдэ-хи хэзэшлэй үзэлтөгүлгэй эхээр баг-даржа байһан дэбжэтэ хадаа үдэл зоной ушар ёһо мэдэрлэһэн ехэ боло-лохо байһан дээрһэнэ, мүн ажалта-шад ажаһуудалыг найжаруулаха тухай арадай засагай сар үргэлжэ анхарал оролдогто гаргажа байһан дээрһэнэ үндэһэлэнхэй. Жэ-шэрээ үнэрэгнэ жэлдэ Хитадай урлаг зоной худалдан абаха арганы 1952 онойхиноо 20 процент дээрлээтэ.

Хитадай Арадай Республикка дотор ажаһуулаг наһануудай ашиг барисан хада хитадай общественнэ урагшаа даһиха хүсэлтэнь мүн боло-но. «Хитадай Арадай Республика гээшэ, — гэжэ конституциин проект соо хэлгэдэнэ, — нэгдэмэл олон-ционалы гүрэн мүн. Бүхы национальностнууд тэгшэ эрхэтэй байха юм». — Проект болбол националь-

на үсөөнхидэй бөөгнэрэн газар бү-хэлдэ хаа хаангүй районно автоном бөлүүдэхэ гэжэ хараална.

Гүрэнэй байгуулаһалта зориула-гдаһан бүлэг соо юун гэжэ хэлгэдэ-нэб гэхэдэ, Хитадай Арадай Республи-лик

